

Stein Ringen:

**The Possibility of Politics.
A Study of the Political
Economy of the Welfare
State**

Välfärdsstaten är tillhandahållande av offentlig konsumtion och omfördelning av köpkraft med hjälp av transfereringar och skatter. Den utsätts ofta för kritik. Under slutet av 1960-talet och början av 1970-talet gick kritiken oftast ut på att välfärdsstaten åstadkom för lite för medborgarna. Ledande invändningar har därefter varit de motsatta: Välfärdsstaten kritiseras för att blanda sig för mycket i medborgarnas angelägenheter.

För den som vill grunda sin åsikt på sakförhållanden finns numera resultat att tillgå från omfattande forskningsinsatser. Litteraturens omfattning och spridning på olika discipliner, gör en kunskapsöversikt

välkommen. Stein Ringens bok *The Possibility of Politics. A Study of the Political Economy of the Welfare State* (Clarendon Press, Oxford 1987) är ett ambitiöst projekt genomfört då han var knuten till Institutet för Social Forskning vid Stockholms universitet. En mycket lång litteraturlista med titlar på engelska, norska och svenska visar en stor beläsenhet. Stoffet grundas också på länderjämförelser av inkomstfördelningar som Ringen har medverkat i.

Bokens framställning är så gott som uteslutande verbal. Tabeller och annat material har placerats i omfattande bilagor. Kanhända är tanken att en del potentiella läsare skulle skrämmas av figurer, formler och tabeller. Tyvärr kan en sådan ansats leda till bristande klarhet i framställningen. Ett tydligt exempel härpå är genomgången av skatters effekter på arbetsutbudet.

Har välfärdsstaten legitimitet? Opinionsundersökningar kan ge en bild av väljarnas stöd. Resultaten från dessa visar att i de flesta länder är en majoritet för den existerande socialpolitiken. I regel finns det mer stöd för expansion, än för neddragningar. Tecken finns dock på att stödet för den förda politiken har minskat. Ett annat tänkbart mått på uppslutningen kring välfärdsstaten är att se i vilken utsträckning medborgarna vill betala vad den kostar. Därför är det av intresse att studera den svarta sektorns storlek. Det finns många skattningar av sektorns omfattning, men pålitliga resultat som visar utvecklingen över tiden saknas.

Under 1970-talet steg de offentliga utgifterna snabbare än inkomsterna. De växande budgetunderskotten gör att man kan tvivla på politikernas styrförmåga. Men man bör även komma ihåg att real-ekonomiska förändringar var utvecklingens främsta drivkraft.

Välfärdsstaten innebär stora betalningsströmmar som kan snedvrida resursfördelningen och därmed minska den totala välfärden. I en enkel, men slående bild liknade den amerikanske ekonomen Arthur Okun systemet vid en läckande hink: Resurser kan flyttas, men en del försvinner på vägen. Medan förflyttningen är önskvärd gäller motsatsen för läckaget.

Mot välfärdsstaten talar också dess jämfört med andra sektorer ogynnsamma produktivitet utveckling.

Det har gjorts många studier av skatternas effekter på arbetsutbudet och av produktivitet utvecklingen i offentlig sektor. Ringens bedömning är att den ogynnsamma produktivitet utvecklingen troligen är allvarligare än vad som tidigare allmänt ansågs. Snedvridningseffekterna däremot bedöms som "nästan säkert mindre allvarliga än vad som nyligen kommit att fruktas".

Leder välfärdsstaten till att människors liv utarmas? Det svenska exemplet visar på motsatsen. Resultat av upprepade mätningar visar att då välfärdsstaten expanderade blev fler människor aktiva i politiken, i organisationer, i studier eller i rena fritidsaktiviteter.

Till välfärdsstatens plus-sida hör att den minskar olikheter i inkomster och välfärd. Många försök att kvantifiera fördelningseffekterna har gjorts. Dessa visar i regel att transfereringarna har omfördelade verkan, men utfallet av skattesystemet är inte lika klart. Ringen återger kritik som kan riktas mot de använda metoderna, men den förändrar inte bedömningen.

Ett av bokens kapitel handlar om "fattigdom". Ringen anser att utrotande av fattigdom är välfärdsstatens främsta uppgift. Han accepterar inte tillgängliga siffror som visar "fattigdomens" omfattning i välfärdsstaten. Sådana mätningar har gjorts i många länder, i USA ingår de som en del av den löpande statistikproduktionen. Vid mätningarna utgår från ett i inkomsttermer på förhand fastlagt fattigdomsstreck: De familjer som har inkomster lägre än strecket räknas som fattiga.

Om jag förstår Ringen rätt, bygger kritiken på att information om inkomstförhållanden inte är tillräcklig. Vid en värdering av befolkningens levnadsförhållanden bor även andra tillstånd såsom t ex hälsa vägas in. En sådan åsikt är lätt att dela. Men jag kan inte förstå varför Ringen (sid 143f) därmed skall förkasta fattigdomsmätningarna. Nog är en ofullständig beskrivning bättre än ingen.

Välfärdsstaten är ett stort forskningsområde. För några decennier sedan attra-

herade det få ekonomer, men har därefter blivit allt mer centralt. Det är nog riktigt att säga att ekonomernas forskningsansträngningar främst har gällt allokeringsaspekter, medan fördelningsaspekter kommit i bakgrunden. Av detta följer en risk att resultaten kan ge intryck av att välfärdsstaten enbart kan vara skadlig. Men sådan brist på balans gäller inte Ringens framställning.

Docent *BJÖRN GUSTAFSSON*
Nationalekonomiska institutionen
och Institutionen för socialt arbete
Göteborgs universitet